ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 25.11.2009
COM(2009)640 τελικό

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

Βασικές ικανότητες για έναν κόσμο που αλλάζει

Σχέδιο κοινής έκθεσης προόδου του Συμβουλίου και της Επιτροπής για το 2010, σχετικά με την εφαρμογή του προγράμματος εργασίας «Εκπαίδευση και κατάρτιση 2010»

{SEC(2009) 1598}

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ

Βασικές ικανότητες για έναν κόσμο που αλλάζει

Σχέδιο κοινής έκθεσης προόδου του Συμβουλίου και της Επιτροπής για το 2010, σχετικά με την εφαρμογή του προγράμματος εργασίας «Εκπαίδευση και κατάρτιση 2010»

(Κείμενο που παρουσιάζει ενδιαφέρον για τον ΕΟΧ)

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εκπαίδευση και κατάρτιση είναι στο επίκεντρο του προγράμματος της Λισαβόνας για την ανάπτυξη και την απασχόληση και αποτελεί βασικό στοιχείο για τη συνέχειά του με την προοπτική 2020. Η δημιουργία ενός «γνωστικού τριγώνου» εκπαίδευσης, έρευνας και καινοτομίας που θα λειτουργεί σωστά και η παροχή βοήθειας σε *όλους* τους πολίτες ώστε να αποκτήσουν καλύτερες δεξιότητες είναι θεμελιώδους σημασίας για την ανταγωνιστικότητα, την ανάπτυξη και την απασχόληση, καθώς και για την ισότητα και την κοινωνική ένταξη. Η οικονομική ύφεση θέτει τις μακρόχρονες αυτές προκλήσεις ακόμη περισσότερο στο επίκεντρο. Οι δημόσιοι και οι ιδιωτικοί προϋπολογισμοί υφίστανται έντονη πίεση, οι υπάρχουσες θέσεις εργασίας εξαφανίζονται και οι νέες θέσεις εργασίας απαιτούν συχνά διαφορετικές και υψηλότερου επιπέδου δεξιότητες. Συνεπώς, τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης πρέπει να γίνουν πιο ανοιχτά και κατάλληλα για τις ανάγκες των πολιτών, καθώς και για τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και της κοινωνίας γενικότερα.

Η πολιτική συνεργασία σε ευρωπαϊκό επίπεδο στους τομείς της εκπαίδευσης και της κατάρτισης έχει, από το 2002[1], παράσχει πολύτιμη στήριξη στις εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις των χωρών και έχει συμβάλει στην κινητικότητα των εκπαιδευομένων και των εκπαιδευτών σε ολόκληρη την Ευρώπη. Το Συμβούλιο, με βάση αυτή την προσέγγιση, και με πλήρη σεβασμό της αρμοδιότητας των κρατών μελών για τα εκπαιδευτικά τους συστήματα, θέσπισε τον Μάιο του 2009 ένα στρατηγικό πλαίσιο για την ευρωπαϊκή συνεργασία στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης («ΕΚ 2020»)[2].

Η παρούσα 4η κοινή έκθεση επικεντρώνεται στην πρόοδο προς την κατεύθυνση των συμφωνηθέντων στόχων στον τομέα της εκπαίδευσης και της κατάρτισης κατά την περίοδο 2007-2009. Βασίζεται σε λεπτομερή αξιολόγηση των εθνικών εκθέσεων και επιδόσεων με βάση ένα σύνολο δεικτών και σημείων αναφοράς[3]. Εστιάζεται κυρίως στην εφαρμογή της σύστασης του 2006 σχετικά με τις βασικές ικανότητες[4]. Αλλά, παρέχει επίσης μια ανασκόπηση της ανάπτυξης των εθνικών στρατηγικών διά βίου μάθησης, καθώς και των μεταρρυθμίσεων που αναλήφθηκαν προκειμένου να καταστεί η επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ΕΕΚ) ελκυστικότερη και καταλληλότερη για τις ανάγκες της αγοράς

---

1 ΕΕ C 142 της 14.6.2002, σ. 1.
2 ΕΕ C 119 της 28.5.2009, σ. 2.
3 SEC(2009) 1598 και SEC(2009) 1616.
4 ΕΕ L 394 της 30.12.2006, σ. 10.

εργασίας, και να εκσυγχρονιστεί η τριτοβάθμια εκπαίδευση. Η έκθεση επίσης λαμβάνει υπόψη τις νεοπροσδιορισθείσες προκλήσεις, ιδίως εκείνες που σχετίζονται με την πρωτοβουλία «Νέες δεξιότητες για νέες θέσεις εργασίας»[5]. Μολονότι τα κράτη μέλη δεν επικέντρωσαν ρητά τις εκθέσεις στον τρόπο με τον οποίο πρέπει να ανταποκριθεί η εκπαίδευση και κατάρτιση στην οικονομική ύφεση, τα θέματα που εξέτασαν –ιδίως η πρόοδος στην εφαρμογή μιας προσέγγισης με βάση τις ικανότητες και ο εκσυγχρονισμός της ΕΕΚ και της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης– είναι βασικά για την επιτυχή έξοδο της Ευρώπης από την παρούσα κρίση.

Ανακύπτουν οι ακόλουθες τάσεις και προκλήσεις:

(1) Παρά τη γενική βελτίωση στην απόδοση της εκπαίδευσης και της κατάρτισης στην ΕΕ, η πλειονότητα των σημείων αναφοράς τα οποία ορίστηκαν για το 2010 δεν θα επιτευχθεί, ενώ, στην περίπτωση του ζωτικού σημείου αναφοράς σχετικά με τον γραμματισμό, η απόδοση στην πραγματικότητα επιδεινώνεται. Η επίτευξη των εν λόγω σημείων αναφοράς θα απαιτήσει αποτελεσματικότερες εθνικές πρωτοβουλίες. Η οικονομική ύφεση υπογραμμίζει την επείγουσα ανάγκη για μεταρρυθμίσεις, με παράλληλη συνέχιση των επενδύσεων στα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης, έτσι ώστε να ανταποκρίνονται στις βασικές οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις.

(2) Πολλές χώρες πραγματοποιούν μεταρρυθμίσεις οι οποίες χρησιμοποιούν ρητά το πλαίσιο βασικών ικανοτήτων ως σημείο αναφοράς. Σημειώθηκε σημαντική πρόοδος όσον αφορά την αναπροσαρμογή των σχολικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Αλλά, πρέπει να γίνουν πολλά ακόμη για να στηριχτεί η ανάπτυξη των ικανοτήτων των εκπαιδευτικών, να επικαιροποιηθούν οι μέθοδοι αξιολόγησης και να καθιερωθούν νέοι τρόποι οργάνωσης της μάθησης. Αποτελεί μεγάλη πρόκληση η εξασφάλιση καινοτόμων μεθοδολογιών για όλους τους διδασκομένους, συμπεριλαμβανομένων των μειονεκτούντων ατόμων και εκείνων που συμμετέχουν στην ΕΕΚ και στην εκπαίδευση ενηλίκων.

(3) Η υλοποίηση της διά βίου μάθησης μέσω της επίσημης, της ανεπίσημης και της άτυπης μάθησης παραμένει πρόκληση. Η εκπαίδευση και η κατάρτιση, συμπεριλαμβανομένων των πανεπιστημίων, πρέπει να γίνουν πιο ανοιχτές και κατάλληλες για τις ανάγκες της αγοράς εργασίας και της κοινωνίας γενικότερα. Πρέπει να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή στη δημιουργία συμπράξεων μεταξύ του χώρου της εκπαίδευσης και κατάρτισης και του χώρου της εργασίας.

2. ΒΑΣΙΚΕΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΕΣ

Το ευρωπαϊκό πλαίσιο των βασικών ικανοτήτων της διά βίου μάθησης[6] προσδιορίζει και καθορίζει 8 βασικές ικανότητες που είναι αναγκαίες για την προσωπική ολοκλήρωση, την ενεργή ιδιότητα του πολίτη, την κοινωνική ένταξη και την απασχολησιμότητα σε μια κοινωνία της γνώσης:

1) Επικοινωνία στη μητρική γλώσσα· 2) επικοινωνία σε ξένες γλώσσες· 3) μαθηματική ικανότητα και βασικές ικανότητες στις φυσικές επιστήμες και την τεχνολογία· 4) ψηφιακή

[5] COM(2008) 868.
[6] ΕΕ L 394 της 30.12.2006, σ. 10.

ικανότητα· 5) ικανότητες της μεθοδολογίας της μάθησης· 6) κοινωνικές ικανότητες και ικανότητες που σχετίζονται με την ιδιότητα του πολίτη· 7) πρωτοβουλία και επιχειρηματικότητα· 8) πολιτισμική συνείδηση και έκφραση.

Η αρχική εκπαίδευση και κατάρτιση πρέπει να στηρίζει την ανάπτυξη των βασικών ικανοτήτων σε επίπεδο που να προετοιμάζει όλους τους νέους –συμπεριλαμβανομένων των μειονεκτούντων ατόμων– για περαιτέρω μάθηση και εργασία. Η εκπαίδευση και κατάρτιση ενηλίκων πρέπει να παρέχει σε όλους τους ενήλικες πραγματικές ευκαιρίες να αναπτύσσουν και να επικαιροποιούν τις βασικές ικανότητές τους καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους.

2.1. Πρόοδος στις μεταρρυθμίσεις των εκπαιδευτικών προγραμμάτων

Υπάρχει σαφής τάση σε όλη την ΕΕ για διδασκαλία και μάθηση βάσει των ικανοτήτων, καθώς και για μια προσέγγιση βάσει των μαθησιακών αποτελεσμάτων. Το ευρωπαϊκό πλαίσιο βασικών ικανοτήτων έχει συμβάλει εν προκειμένω σημαντικά. Σε ορισμένες χώρες, αποτέλεσε βασικό στοιχείο της μεταρρύθμισης της σχετικής πολιτικής.

Έχει επιτευχθεί σημαντική πρόοδος στα σχολικά εκπαιδευτικά προγράμματα. Παραδοσιακοί τομείς όπως η μητρική γλώσσα, οι ξένες γλώσσες ή τα μαθηματικά και οι φυσικές επιστήμες αντιμετωπίζονται με πιο διεπιστημονικό τρόπο, με μεγαλύτερη έμφαση στην ανάπτυξη δεξιοτήτων και θετικής αντιμετώπισης της γνώσης και με περισσότερες εφαρμογές στο επίπεδο της πραγματικής ζωής. Οι «εγκάρσιες» βασικές ικανότητες καθίστανται συνεχώς επικρατέστερες και περιλαμβάνονται με όλο και περισσότερο ρητό τρόπο στα εκπαιδευτικά προγράμματα. Μετά την έρευνα PISA του 2006, όπου σε πολλά κράτη μέλη διαπιστώθηκε μη ικανοποιητική απόδοση, πολλές χώρες ανέπτυξαν στρατηγικές ή προγράμματα δράσης προκειμένου να αυξήσουν τα επίπεδα των βασικών δεξιοτήτων, ιδίως όσον αφορά την ανάγνωση, τα μαθηματικά και τις φυσικές επιστήμες.

2.2. Απαιτούμενη περαιτέρω ανάπτυξη της οργάνωσης της μάθησης στα σχολεία

Μολονότι η αλλαγή των εκπαιδευτικών προγραμμάτων είναι, γενικά, καθ' οδόν, δεν είναι από μόνη της αρκετή. Η προσέγγιση που βασίζεται στις ικανότητες βασίζεται στις δεξιότητες και τις νοοτροπίες που είναι αναγκαίες για τη σωστή εφαρμογή των γνώσεων, καθώς και στην ανάπτυξη θετικής αντιμετώπισης όσον αφορά την περαιτέρω μάθηση, την κριτική σκέψη και τη δημιουργικότητα. Το γεγονός αυτό αντιπροσωπεύει μια πραγματική πρόκληση για την οργάνωση της μάθησης και εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις ικανότητες των εκπαιδευτικών και των επικεφαλής των σχολείων. Επίσης απαιτεί να είναι τα σχολεία σαφέστερα υπεύθυνα για την προετοιμασία των μαθητών για περαιτέρω μάθηση, ως βασικό μέρος της αποστολής τους.

2.2.1. Πρακτική εφαρμογή των «εγκάρσιων» βασικών ικανοτήτων

Για να εφοδιαστούν τα σχολεία με νέες τεχνολογίες και να εξασφαλιστούν οι βασικές δεξιότητες των τεχνολογιών των πληροφοριών και των επικοινωνιών (ΤΠΕ), ως μέρος της ψηφιακής ικανότητας, απαιτούνται πολλές ενέργειες. Εντούτοις, οι νέοι αποκτούν, όλο και περισσότερο, δεξιότητες ΤΠΕ με ανεπίσημους τρόπους, και δίνεται λιγότερη προσοχή σε πτυχές όπως η κριτική σκέψη στη χρήση των νέων τεχνολογιών και μέσων, η επίγνωση των κινδύνων και η συνεκτίμηση των ηθικών και νομικών παραγόντων. Καθώς η χρήση των ΤΠΕ διεισδύει όλο και περισσότερο στη ζωή του ανθρώπου, τα θέματα αυτά πρέπει να εξετάζονται ρητά στη διδασκαλία και τη μάθηση. Το δυναμικό των νέων τεχνολογιών για την ενίσχυση

της καινοτομίας και της δημιουργικότητας, τη δημιουργία νέων συμπράξεων και την εξατομίκευση των μαθησιακών αναγκών πρέπει να αξιοποιηθεί καλύτερα.

Οι ικανότητες της μεθοδολογίας της μάθησης αποτελούν επίσης αντικείμενο πολλών εκπαιδευτικών προγραμμάτων, αλλά τα σχολεία και οι εκπαιδευτικοί χρειάζονται περισσότερη στήριξη για να τα εισαγάγουν συστηματικά στις διαδικασίες διδασκαλίας και μάθησης και να προαγάγουν το μαθησιακό ήθος σε ολόκληρο το σχολείο. Καινοτόμες μέθοδοι, όπως τα προσωπικά προγράμματα μάθησης και η επαγωγική μάθηση μπορούν να είναι ιδιαίτερα χρήσιμες για άτομα των οποίων οι προηγούμενες εμπειρίες στο σχολείο ήταν ανεπιτυχείς ή αρνητικές.

Ομοίως, όταν επιδιώκεται να μεταβιβαστούν στους νεότερους κοινωνικές ικανότητες και ικανότητες που σχετίζονται με την ιδιότητα του πολίτη, η αίσθηση πρωτοβουλίας και επιχειρηματικότητας καθώς και η πολιτισμική συνείδηση, η πρόκληση υπερβαίνει τη συνιστώσα της γνώσης. Οι σπουδαστές χρειάζονται περισσότερες ευκαιρίες για να αναλάβουν πρωτοβουλίες και να μάθουν σε σχολεία που είναι ανοιχτά στους χώρους της εργασίας, της εθελοντικής δράσης, του αθλητισμού και του πολιτισμού, καθώς και μέσω δραστηριοτήτων με εργοδότες, ομάδες νέων, πολιτιστικούς φορείς και την κοινωνία των πολιτών.

Υπάρχει ένας αυξανόμενος αριθμός παραδειγμάτων προώθησης της επιχειρηματικότητας μέσω της δημιουργίας εταιρικών σχέσεων με επιχειρήσεις ή της ανάπτυξης πολύ μικρών επιχειρήσεων οι οποίες διευθύνονται από τους σπουδαστές. Οι ανταλλαγές απόψεων για το θέμα αυτό δείχνουν ότι οι εν λόγω ενέργειες πρέπει να συμπληρωθούν από δράσεις για να ενισχυθεί η ανάληψη πρωτοβουλιών, η δημιουργικότητα και η καινοτομία στα σχολεία.

2.2.2. Εκπαίδευση των εκπαιδευτικών και των επικεφαλής των σχολείων

Η ποιότητα της διδασκαλίας είναι ο πιο σημαντικός ενδοσχολικός παράγοντας που εξηγεί την απόδοση των σπουδαστών. Υπάρχουν ενδείξεις ότι, σε ορισμένες χώρες, η αρχική εκπαίδευση των εκπαιδευτικών τούς προετοιμάζει ώστε να χρησιμοποιούν την προσέγγιση των βασικών ικανοτήτων. Εντούτοις, η πλειονότητα των εκπαιδευτικών είναι εκείνοι που ήδη υπηρετούν. Από τις εθνικές εκθέσεις και τις ανταλλαγές απόψεων για θέματα πολιτικών δεν προκύπτουν επαρκή στοιχεία που να καταδεικνύουν ότι καταβάλλονται συστηματικές προσπάθειες επικαιροποίησης των ικανοτήτων τους ανάλογα.

Σύμφωνα με την έρευνα TALIS[7], οι εκπαιδευτικοί έχουν περιορισμένα κίνητρα προκειμένου να βελτιώσουν τη διδασκαλία τους, και οι πιο κοινοί τύποι δραστηριοτήτων επαγγελματικής ανάπτυξης που έχουν στη διάθεσή τους δεν είναι οι πιο αποτελεσματικοί. Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί θα ήθελαν περισσότερη επαγγελματική επιμόρφωση (ιδίως όσον αφορά τις ειδικές μαθησιακές ανάγκες, τις δεξιότητες ΤΠΕ και τη συμπεριφορά των σπουδαστών).

Η επαγγελματική επιμόρφωση των επικεφαλής των σχολείων είναι ουσιαστικής σημασίας, επειδή είναι υπεύθυνοι για τη δημιουργία ενός περιβάλλοντος στο οποίο οι μαθητές και οι εκπαιδευτικοί θα μπορούσαν να επωφελούνται από τα σχολεία ως μαθησιακές κοινότητες. Ωστόσο, μόνο λίγες χώρες έχουν υποχρεωτική ενδοϋπηρεσιακή κατάρτιση για τους επικεφαλής των σχολείων.

---

[7] ΟΟΣΑ 2009.

2.2.3. Ανάπτυξη αξιολογήσεων

Υπάρχουν όλο και περισσότερα στοιχεία που αποδεικνύουν την ικανότητα των αξιολογήσεων να συμβάλουν στην αποτελεσματική μάθηση και στη βελτίωση της δημιουργίας κινήτρων.

Τα ελάχιστα πρότυπα και οι αξιολογήσεις σε κεντρικό επίπεδο χρησιμοποιούνται τώρα στις περισσότερες χώρες για την αξιολόγηση της απόκτησης βασικών ικανοτήτων σε συγκρίσιμη βάση, τουλάχιστον στη γενική εκπαίδευση.

Εντούτοις, οι περισσότερες ισχύουσες μέθοδοι αξιολόγησης δίνουν μεγάλη έμφαση στις γνώσεις και στην επανάκλησή τους και δεν δίνουν επαρκή σημασία σε μια ζωτικής σημασίας διάσταση των βασικών ικανοτήτων: τις δεξιότητες και τη νοοτροπία. Επίσης, η αξιολόγηση των «εγκάρσιων» βασικών ικανοτήτων και η αξιολόγηση στο πλαίσιο διεπιστημονικών εργασιών φαίνεται ανεπαρκής. Η εμπειρία των χωρών που χρησιμοποιούν συμπληρωματικές μεθοδολογίες, όπως η αξιολόγηση από ομοτίμους, τα χαρτοφυλάκια ικανοτήτων, η ατομική μάθηση και/ή τα σχολικά προγράμματα αξιολόγησης, καθώς και η αξιολόγηση βάσει έργων, πρέπει να εξεταστεί περαιτέρω και να αποτελέσει βάση για νέα δράση.

2.3. Χρειάζεται περισσότερη δράση όσον αφορά τον γραμματισμό και τα μειονεκτούντα άτομα

Ένα καλό επίπεδο γραμματισμού είναι η βάση για την απόκτηση βασικών ικανοτήτων και για τη διά βίου μάθηση και, ως εκ τούτου, πρέπει να εξασφαλίζεται από την πιο μικρή ηλικία. Συνεπώς, συνεχής πηγή ανησυχίας είναι η επιδείνωση της απόδοσης όσον αφορά τις δεξιότητες ανάγνωσης σε σύγκριση με το σημείο αναφοράς της ΕΕ για το 2010. Τα ανεπαρκή επίπεδα γραμματισμού, ιδίως μεταξύ των αγοριών και των μεταναστών, συνιστούν σοβαρό εμπόδιο στις προοπτικές τους για εργασία και καλή διαβίωση. Μολονότι οι περισσότερες χώρες έχουν θεσπίσει ειδικά μέτρα για να στηρίξουν την απόκτηση της ικανότητας γραμματισμού, είναι σαφές ότι απαιτείται αποτελεσματικότερη εθνική δράση.

Μολονότι το σημείο αναφοράς της ΕΕ για το 2010 είναι να μειωθεί κατά 20% το ποσοστό των ατόμων ηλικίας 15 ετών με χαμηλές επιδόσεις στην ικανότητα ανάγνωσης, το εν λόγω ποσοστό στην πραγματικότητα αυξήθηκε από 21,3% το 2000 σε 24,1% το 2006. Η απόδοση των μαθητών με μεταναστευτικό παρελθόν στην ανάγνωση, τα μαθηματικά και τις φυσικές επιστήμες είναι χαμηλότερη από την απόδοση των μαθητών με εθνικότητα της χώρας υποδοχής (στοιχεία PISA).

Μια πιο εξατομικευμένη προσέγγιση της μάθησης για τους μειονεκτούντες μαθητές αποτελεί σαφή τάση. Συχνά συνοδεύεται από επικεντρωμένη δράση, προκειμένου να στηριχτούν τα άτομα με προβλήματα γραμματισμού (συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών) και με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, ή εκείνα που κινδυνεύουν να αποχωρήσουν πρόωρα από το σχολείο. Αλλά, οι εθνικές εκθέσεις φαίνεται να καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι η πρόοδος είναι αργή και η καταπολέμηση της μειονεξίας παραμένει σημαντική πρόκληση.

Υπάρχει σαφής διαχωρισμός μεταξύ των χωρών που εφαρμόζουν μεθόδους διδασκαλίας χωρίς διαχωρισμό των μαθητών με ειδικές ανάγκες και εκείνων που εφαρμόζουν χωριστή διδασκαλία: το ποσοστό των μαθητών με ειδικές ανάγκες το οποίο διδάσκεται χωριστά σε σχέση με τον συνολικό αριθμό σπουδαστών στην υποχρεωτική εκπαίδευση κυμαίνεται μεταξύ 0,01% και 5,1% (ο μέσος όρος της ΕΕ είναι 2,1%).

Προγράμματα που επικεντρώνονται στην απόκτηση βασικών δεξιοτήτων από μικρή ηλικία, ιδίως δε ικανοτήτων γραμματισμού και αριθμητικής, αναδύονται ως στρατηγική στις

περισσότερες χώρες. Σε ορισμένες περιπτώσεις, συμπληρώνονται από συστηματικό έγκαιρο εντοπισμό των προβλημάτων της μάθησης και, στη συνέχεια, από τη σχετική στήριξη με σκοπό να αποφευχθεί η καθυστέρηση των μαθητών ή από προγράμματα που έχουν ως στόχο να αυξήσουν το ενδιαφέρον σε τομείς όπως οι ξένες γλώσσες ή τα μαθηματικά και οι φυσικές επιστήμες.

Μολονότι τα ειδικά μέτρα για την ικανοποίηση των αναγκών των μειονεκτουσών ομάδων είναι κοινά, ορισμένες χώρες έχουν δημιουργήσει σχετικά νομοθετικά πλαίσια τόσο για τους συνήθεις εκπαιδευόμενους όσο και για τις ειδικές ομάδες-στόχους, συμπεριλαμβανομένης της νομοθεσίας που βασίζεται στα δικαιώματα.

2.4. Ανεπαρκής έμφαση στις βασικές ικανότητες στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση (ΕΕΚ) και στην εκπαίδευση των ενηλίκων

Η ΕΕΚ επικεντρώνεται κατά παράδοση περισσότερο στις ικανότητες παρά στη γενική εκπαίδευση. Εντούτοις, το πλήρες φάσμα των βασικών ικανοτήτων, όπως ορίστηκε στο ευρωπαϊκό πλαίσιο, αντιμετωπίζεται από τα συστήματα ΕΕΚ των περισσότερων χωρών λιγότερο συστηματικά από ό,τι από τη γενική εκπαίδευση. Ειδικότερα, πρέπει να δοθεί μεγαλύτερη προσοχή στην επικοινωνία σε ξένες γλώσσες και στο πλήρες φάσμα των «εγκάρσιων» βασικών ικανοτήτων, στοιχεία που αποκτούν όλο και μεγαλύτερη σημασία ενόψει της εξελισσόμενης αγοράς εργασίας και των αναγκών της κοινωνίας. Η πρόκληση σχετίζεται με τα εκπαιδευτικά προγράμματα, τις μεθόδους διδασκαλίας και μάθησης, καθώς και την εκπαίδευση των καθηγητών και εκπαιδευτών της ΕΕΚ.

Οι περισσότερες χώρες υπογραμμίζουν τη σημασία ενός αποτελεσματικού συστήματος εκπαίδευσης των ενηλίκων. Ο στόχος είναι να εφοδιαστούν οι ενήλικες με καλύτερες δεξιότητες για την αγορά εργασίας, να εξασφαλίζουν καλύτερη κοινωνική ένταξη και να προετοιμαστούν για την ενεργό γήρανση.

Έχει σημειωθεί κάποια πρόοδος όσον αφορά την αύξηση της συμμετοχής των ενηλίκων στην εκπαίδευση και την κατάρτιση, αλλά όχι αρκετή ώστε να επιτευχθεί ο στόχος του 12,5% που προβλέπεται ως σημείο αναφοράς για το 2010. Το 2008, το 9,5% των Ευρωπαίων ηλικίας 25 έως 64 ετών είχαν λάβει μέρος σε ενέργειες κατάρτισης τις τέσσερις εβδομάδες πριν από την έρευνα, με την πιθανότητα συμμετοχής των ενηλίκων υψηλής ειδίκευσης να είναι πέντε φορές μεγαλύτερη από εκείνη των ενηλίκων χαμηλής ειδίκευσης.

77 εκατομμύρια Ευρωπαίοι ηλικίας 25-64 ετών (γύρω στο 30%) εξακολουθούν να έχουν το πολύ ολοκληρώσει την κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

Τα μέτρα για τη στήριξη της απόκτησης βασικών ικανοτήτων από τους ενήλικες περιλαμβάνουν νέα και αναθεωρημένη νομοθεσία, βελτιωμένη εφαρμογή και διαχείριση, καθώς και ειδικά μέτρα χρηματοδότησης. Σύμφωνα και με το σχέδιο δράσης για την εκπαίδευση ενηλίκων[8], δίνεται προσοχή στον γραμματισμό, στις γλώσσες και στην ψηφιακή ικανότητα, ιδίως μεταξύ των ατόμων χαμηλής ειδίκευσης και/ή των άνεργων ενηλίκων και των μεταναστών. Είναι συνήθη τα προγράμματα παροχής «δεύτερης ευκαιρίας» για την απόκτηση προσόντων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Ο γραμματισμός και η αριθμητική ικανότητα είναι επίσης μερικές φορές μέρος επαγγελματικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

[8] COM(2007) 558 και ΕΕ C 140 της 6.6.2008, σ. 10.

Ο συνδυασμός τέτοιων μέτρων με την καθοδήγηση και η αναγνώριση της επίσημης καθώς και της ανεπίσημης και της άτυπης μάθησης θεωρούνται βασικά στοιχεία για την επιτυχία.

Εντούτοις, είναι επίσης σημαντικό να καλύπτει η εκπαίδευση των ενηλίκων το πλήρες φάσμα των βασικών ικανοτήτων και όχι απλώς να επικεντρώνεται σε επιμέρους ικανότητες, όπως ο γραμματισμός ή ειδικές επαγγελματικές δεξιότητες. Επιπλέον, πρέπει να απευθύνεται στους ενήλικες με όλα τα επίπεδα προσόντων, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων χαμηλής ειδίκευσης, των ενηλίκων με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και των ηλικιωμένων. Οι ικανότητες του εκπαιδευτικού προσωπικού της εκπαίδευσης ενηλίκων πρέπει να αναβαθμιστούν ανάλογα.

3. ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΚΑΙ ΜΕΣΑ ΤΗΣ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ

3.1. Διά βίου μάθηση, μια καθιερωμένη έννοια

Όλες οι χώρες της ΕΕ αναγνωρίζουν τη διά βίου μάθηση «από τα σπάργανα ως τα σάβανα» ως βασικό παράγοντα ανάπτυξης, απασχόλησης και κοινωνικής ένταξης. Μια σημαντική πτυχή της είναι το επίπεδο συμμετοχής ανθρώπων ηλικίας 4 έως 64 ετών στην εκπαίδευση και την κατάρτιση, το οποίο αυξάνεται σχεδόν σε όλες τις χώρες της ΕΕ[9].

Συγκεκριμένες στρατηγικές διά βίου μάθησης έχουν θεσπιστεί από την πλειονότητα των χωρών. Έχουν καταβληθεί ιδιαίτερες προσπάθειες για την ανάπτυξη μέσων στήριξης των ευέλικτων τρόπων μάθησης μεταξύ διαφόρων τμημάτων των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης.

Η εφαρμογή του ευρωπαϊκού πλαισίου προσόντων (ΕΠΠ) εισέρχεται σε κρίσιμη φάση. Οι περισσότερες χώρες σημειώνουν σημαντική πρόοδο όσον αφορά την ανάπτυξη εθνικών πλαισίων προσόντων, που καλύπτουν όλα τα επίπεδα και είδη εκπαίδευσης και κατάρτισης και την προσαρμογή των δικών τους πλαισίων στο ΕΠΠ έως το 2010. Αυτό συνδέεται με ευρύτερη χρήση των αποτελεσμάτων της μάθησης για να οριστούν και να περιγραφούν τα προσόντα καθώς και με την επικύρωση της ανεπίσημης και της άτυπης μάθησης.

Έχουν επίσης ληφθεί μέτρα για την περαιτέρω ανάπτυξη συστημάτων διά βίου καθοδήγησης, ιδίως για τους ενηλίκους. Εντούτοις, τα διάφορα συστήματα καθοδήγησης εξακολουθούν να χρειάζονται καλύτερο συντονισμό, προκειμένου επίσης να βοηθηθούν οι νέοι να ολοκληρώσουν την εκπαίδευση και την κατάρτισή τους και να κάνουν τη μετάβαση στην αγορά εργασίας.

3.2. Η εφαρμογή παραμένει πρόκληση

Η εφαρμογή και η περαιτέρω ανάπτυξη των στρατηγικών για τη διά βίου μάθηση παραμένουν σημαντική πρόκληση. Οι στρατηγικές είναι συνεκτικές και ολοκληρωμένες μόνο σε ορισμένες περιπτώσεις, και ορισμένες εξακολουθούν μάλλον να επικεντρώνονται σε συγκεκριμένους τομείς ή ομάδες-στόχους παρά να καλύπτουν ολόκληρο τον κύκλο της ζωής. Για να είναι αποτελεσματικές, οι στρατηγικές χρειάζεται να καλύπτουν επαρκώς μακρές χρονικές περιόδους, να παρέχουν ευκαιρίες σε όλα τα επίπεδα ηλικιών και να αποτελούν αντικείμενο επανεξέτασης και περαιτέρω ανάπτυξης. Για να ενισχυθεί η καταλληλότητα και ο αντίκτυπός τους και να παροτρυνθούν τα άτομα να συμμετέχουν στην κατάρτιση,

[9] Βλ. SEC(2009) 1616, κεφάλαιο 1, διάγραμμα 1.2.

απαιτείται ευρύτερη συμμετοχή των σχετικών παραγόντων και καλύτερη συνεργασία με τομείς πολιτικής πέραν της εκπαίδευσης και της κατάρτισης. Ένα βασικό θέμα στην τρέχουσα οικονομική κρίση είναι η έλλειψη επαρκών μηχανισμών για την αξιοποίηση των περιορισμένων πόρων με στρατηγικό τρόπο, συμπεριλαμβανομένης της συνεκτίμησης των νέων και αναδυόμενων αναγκών για δεξιότητες.

4. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ

4.1. Βελτίωση της ελκυστικότητας και της ποιότητας

Ο βασικός στόχος της διαδικασίας της Κοπεγχάγης –να βελτιωθεί η ελκυστικότητα και η ποιότητα των συστημάτων ΕΕΚ– επιδιώκεται κυρίως μέσω της εφαρμογής συστημάτων διασφάλισης της ποιότητας, σύμφωνα και με το πρόσφατο ευρωπαϊκό πλαίσιο αναφοράς για τη διασφάλιση της ποιότητας στην ΕΕΚ[10]. Αποτελεί προτεραιότητα για τις περισσότερες χώρες της ΕΕ. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ενίσχυση του επαγγελματικού χαρακτήρα των καθηγητών και εκπαιδευτών της ΕΕΚ. Ορισμένες χώρες χρησιμοποιούν όλο και περισσότερο τον σχεδιασμό κατά ενότητες για να καταστήσουν την παροχή ΕΕΚ πιο ευέλικτη και καλύτερα ανταποκρινόμενη στις ανάγκες των εκπαιδευομένων και των επιχειρήσεων.

4.2. Η παροχή ΕΕΚ πρέπει να είναι καταλληλότερη

Όπως αναφέρεται στην πρωτοβουλία «Νέες δεξιότητες για νέες θέσεις εργασίας», εξακολουθούν να υπάρχουν μεγάλες προκλήσεις. Οι διαφορές μεταξύ των επιπέδων δεξιοτήτων και των επαγγελματικών απαιτήσεων είναι πιθανόν να αυξηθούν μέχρι το 2020, αν τα συστήματα ΕΕΚ δεν μπορέσουν να ανταποκριθούν με μεγαλύτερη ταχύτητα και ευελιξία στην αναμενόμενη αύξηση των αναγκών για προσόντα και δεξιότητες.

Προκειμένου να αυξηθεί η καταλληλότητα της ΕΕΚ για τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, η κατάρτιση με βάση την εργασία συμπληρώνει όλο και περισσότερο την κατάρτιση με βάση το σχολείο. Πολλές χώρες χωρίς ισχυρή παράδοση στους εν λόγω τομείς καθιερώνουν νέα συστήματα μαθητείας και αναπτύσσουν συνεργασία με κοινωνικούς εταίρους για το σχεδιασμό και την επικαιροποίηση της παροχής ΕΕΚ. Ωστόσο, είναι πολύ σημαντικό να αναπτυχθούν ακόμη στενότερες σχέσεις με τον επιχειρηματικό χώρο και να αυξηθεί ακόμη περισσότερο η μάθηση με βάση την εργασία, έτσι ώστε τα συστήματα ΕΕΚ να προσαρμοστούν στις εξελισσόμενες ανάγκες της αγοράς εργασίας. Επίσης, απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες ώστε να αναπτυχθούν αποτελεσματικά μέσα για την πρόβλεψη των αναγκών σε δεξιότητες.

Μολονότι δίνεται ιδιαίτερη προσοχή στη δημιουργία δυνατοτήτων μετάβασης από την ΕΕΚ στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, απαιτείται ταχύτερη πρόοδος. Οι εκπαιδευόμενοι που συμμετέχουν στην ΕΕΚ εξακολουθούν να χρειάζονται ελκυστικότερες προοπτικές απόκτησης προσόντων και ευκαιριών κινητικότητας, καθώς και καλύτερη στήριξη μέσω καθοδήγησης και διδασκαλίας γλωσσών.

---

[10] ΕΕ C 155 της 8.7.2009, σ. 1.

5. ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

5.1. Κάποια πρόοδος όσον αφορά τη βελτίωση της πρόσβασης και τη διαφοροποίηση της χρηματοδότησης

Υπάρχει αυξανόμενη πολιτική επίγνωση ότι, για να γίνει πραγματικότητα η διά βίου μάθηση, είναι πολύ σημαντικό να δοθεί στους μη παραδοσιακούς σπουδαστές η δυνατότητα πρόσβασης στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Οι περισσότερες χώρες έχουν λάβει μέτρα προκειμένου να αυξηθεί η συμμετοχή των σπουδαστών από χαμηλότερες κοινωνικοοικονομικές κατηγορίες, συμπεριλαμβανομένων των οικονομικών κινήτρων.

Το 24% των ενηλίκων στην Ευρώπη (ηλικίας 25-64 ετών) είναι πτυχιούχοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ποσοστό που απέχει κατά πολύ από τις ΗΠΑ και την Ιαπωνία (40%).

Η διαφοροποίηση των ροών εσόδων στα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης αυξάνει, με κυρίαρχη πηγή τα δίδακτρα. Επίσης, αυξάνουν οι συμβάσεις βάσει απόδοσης και ο ανταγωνισμός μεταξύ ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ακόμη και για δημόσια χρηματοδότηση.

5.2. Οι επενδύσεις και η παροχή διά βίου μάθησης παραμένουν προκλήσεις

Η αύξηση των επενδύσεων τόσο από δημόσιους όσο και από ιδιωτικούς πόρους παραμένει πρόκληση, ιδίως σε εποχές οικονομικής κρίσης. Οι πρωτοβουλίες ορισμένων χωρών της ΕΕ να αυξήσουν και να επικεντρώσουν τους πόρους σε επενδύσεις στην τριτοβάθμια εκπαίδευση είναι ευπρόσδεκτες. Πρέπει να γίνει περαιτέρω διαφοροποίηση για να εξασφαλιστεί πρόσθετη χρηματοδότηση.

Η έλλειψη διαρθρωτικής και πολιτιστικής ευελιξίας εξακολουθεί να είναι το σημαντικότερο εμπόδιο στην ενίσχυση του ρόλου της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης στη συνεχή επαγγελματική ή προσωπική ανάπτυξη για εκείνους που ανήκουν ήδη στο εργατικό δυναμικό. Τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης πρέπει να λάβουν κίνητρα ώστε να διαμορφώσουν πιο ευέλικτα εκπαιδευτικά προγράμματα και τρόπους συμμετοχής και να επεκτείνουν την επικύρωση των προηγούμενων γνώσεων. Η τριτοβάθμια εκπαίδευση πρέπει να συνδεθεί στενά με την ανάπτυξη των εθνικών πλαισίων προσόντων.

Η ενισχυμένη πανεπιστημιακή αυτονομία και η βελτιωμένη διαχείριση και ανάληψη ευθύνης των ιδρυμάτων είναι σημαντικές, αφού μπορούν να τους δώσουν τη δυνατότητα να ανοιχτούν σε μη παραδοσιακούς σπουδαστές και να διαφοροποιήσουν τα έσοδά τους. Οι συμπράξεις μεταξύ πανεπιστημίων και επιχειρήσεων[11] μπορούν να δημιουργήσουν κατάλληλες συνθήκες για υψηλότερο μερίδιο χρηματοδότησης από τον ιδιωτικό τομέα μέσω των επιχειρήσεων και –σύμφωνα και με την πρωτοβουλία «Νέες δεξιότητες για νέες θέσεις εργασίας»– να βοηθήσουν τα πανεπιστήμια να διαμορφώσουν εκπαιδευτικά προγράμματα και προσόντα που θα είναι πιο σχετικά με τις ικανότητες που απαιτούνται για την αγορά εργασίας και από τους σπουδαστές[12].

---

[11] COM(2009) 158.

[12] Βλ. Ευρωβαρόμετρο αριθ. 260.

6. ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΠΡΟΟΠΤΙΚΕΣ

6.1. Αύξηση της συνεργασίας σε επίπεδο ΕΕ – εφαρμογή του νέου στρατηγικού πλαισίου

Στην παρούσα έκθεση του 2010 καταγράφεται πρόοδος σε πολλούς σημαντικούς τομείς και καταδεικνύεται πώς η ευρωπαϊκή συνεργασία έχει συμβάλει στην εθνική μεταρρύθμιση[13]. Αλλά, προσδιορίζονται επίσης σημαντικές προκλήσεις, ιδίως σε σχέση με τις βασικές ικανότητες και την ενίσχυση του ανοιχτού χαρακτήρα και της καταλληλότητας της εκπαίδευσης και της κατάρτισης, οι οποίες απαιτούν περαιτέρω πολιτική δράση τόσο σε ευρωπαϊκό όσο και σε εθνικό επίπεδο.

Το στρατηγικό πλαίσιο 2020 για την εκπαίδευση και την κατάρτιση προσφέρει ένα μέσο για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων. Η παρακολούθησή τους πρέπει να αποτελεί μέρος των τομέων εργασιών προτεραιότητας που προβλέπονται ειδικά για τον πρώτο κύκλο εργασιών 2009-2011 του στρατηγικού πλαισίου 2020 για την εκπαίδευση και την κατάρτιση, που συνδέεται με την εφαρμογή της πρωτοβουλίας «Νέες δεξιότητες για νέες θέσεις εργασίας» και της στρατηγικής της ΕΕ για τη νεολαία[14].

6.2. Βασικές ικανότητες για όλους σε βάση διά βίου μάθησης

Πολλές χώρες μεταρρυθμίζουν τα εκπαιδευτικά προγράμματά τους βάσει ακριβώς του πλαισίου βασικών ικανοτήτων, ιδίως στον σχολικό τομέα. Πρέπει όμως να αναπτυχθούν και να εφαρμοστούν σε ευρύτερη βάση καινοτόμες προσεγγίσεις όσον αφορά τη διδασκαλία και τη μάθηση, έτσι ώστε να εξασφαλιστεί ότι κάθε πολίτης θα μπορεί να έχει πρόσβαση σε ευκαιρίες διά βίου μάθησης υψηλής ποιότητας.

- Απαιτούνται περισσότερες προσπάθειες για τη στήριξη της απόκτησης βασικών ικανοτήτων για εκείνους που διατρέχουν κίνδυνο εκπαιδευτικής μειονεξίας. Οι υπάρχουσες προσπάθειες που στοχεύουν στην παροχή πρόσθετης χρηματοδότησης για τους μειονεκτούντες σπουδαστές, στην παροχή στήριξης για ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή στοχοθετημένων μέτρων για την πρόληψη της πρόωρης αποχώρησης από το σχολείο πρέπει να εξορθολογιστούν περισσότερο. Ο αυξανόμενος αριθμός ατόμων με χαμηλά επίπεδα ικανότητας ανάγνωσης προκαλεί τη μεγαλύτερη ανησυχία. Απαιτείται συνολική δράση τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η οποία να καλύπτει όλα τα επίπεδα της μάθησης, από την προσχολική έως την ΕΕΚ και την εκπαίδευση ενηλίκων.

- Απαιτείται επίσης περισσότερη δράση για την ανάπτυξη μεθόδων διδασκαλίας και αξιολόγησης σύμφωνα με την προσέγγιση με βάση τις ικανότητες. Η μάθηση πρέπει να προσφέρει στους εκπαιδευομένους όχι μόνο γνώσεις αλλά και κατάλληλες δεξιότητες και νοοτροπίες. Ιδιαίτερες προσπάθειες απαιτούνται για τις «εγκάρσιες» βασικές ικανότητες που είναι ουσιαστικές για μεγαλύτερη δημιουργικότητα και καινοτομία και για την επιτυχία στον χώρο της εργασίας και στην κοινωνία γενικότερα. Η συνεχής επαγγελματική επιμόρφωση όλων των εκπαιδευτικών και εκπαιδευτών και των επικεφαλής των σχολείων πρέπει να τους εφοδιάζει με τις παιδαγωγικές και άλλες ικανότητες που απαιτούνται για την ανάληψη των νέων ρόλων που επιβάλλει αυτή η προσέγγιση. Είναι επίσης ζωτικής σημασίας να καταστεί το επάγγελμα του εκπαιδευτικού πιο ελκυστικό.

---

13 Βλ. επίσης SEC(2009) 1598.

14 COM(2009) 200.

- Πρέπει να ενισχύσουμε τις ικανότητες που απαιτούνται για την υλοποίηση της περαιτέρω μάθησης και την ένταξη στην αγορά εργασίας, που συχνά συνδέονται στενά μεταξύ τους. Αυτό σημαίνει περαιτέρω ανάπτυξη της προσέγγισης σχετικά με τις βασικές ικανότητες πέρα από τον σχολικό τομέα, στην ΕΕΚ και τη μάθηση ενηλίκων, και εξασφάλιση του ότι τα αποτελέσματα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης θα είναι πιο σχετικά με τις ανάγκες της αγοράς εργασίας. Σημαίνει επίσης ανάπτυξη τρόπων αξιολόγησης και καταγραφής των «εγκάρσιων» ικανοτήτων, των δεξιοτήτων και των νοοτροπιών που είναι κατάλληλες για την πρόσβαση στην εργασία και την περαιτέρω μάθηση. Πρέπει να αναπτυχθεί μια κοινή «γλώσσα» που θα συνδέει τους χώρους της εκπαίδευσης/κατάρτισης και της εργασίας, έτσι ώστε να μπορέσουν οι πολίτες και οι εργοδότες να δουν ευκολότερα τον τρόπο με τον οποίο οι βασικές ικανότητες και τα μαθησιακά αποτελέσματα συνδέονται με τα καθήκοντα και τις θέσεις εργασίας. Αυτό θα διευκολύνει περαιτέρω την επαγγελματική και γεωγραφική κινητικότητα των πολιτών.

6.3. Επέκταση της συμπραξιακής προσέγγισης

Για να ενισχυθούν οι ικανότητες των πολιτών και, κατ' αυτόν τον τρόπο, να εφοδιαστούν τα άτομα καλύτερα για το μέλλον, χρειάζεται να ανοιχτούν επίσης περαιτέρω τα συστήματα εκπαίδευσης και κατάρτισης και να καταστούν πιο κατάλληλα για τον έξω κόσμο.

- Η σύμπραξη μεταξύ των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και του ευρύτερου κόσμου, ιδίως του κόσμου της εργασίας, πρέπει να ενισχυθεί σε όλα τα επίπεδα. Τέτοιες συμπράξεις πρέπει να συγκεντρώνουν εκπαιδευτικούς και εκπαιδευτές, επιχειρήσεις, φορείς της κοινωνίας των πολιτών, εθνικές και περιφερειακές αρχές με κοινή ατζέντα και στο πλαίσιο προοπτικής διά βίου μάθησης. Οι εταιρικές σχέσεις πρέπει επίσης να δημιουργούν νέες ευκαιρίες μαθησιακής κινητικότητας.

- Απαιτούνται περισσότερα κίνητρα ώστε να ενθαρρυνθούν τα ιδρύματα τριτοβάθμιας εκπαίδευσης να διευρύνουν την πρόσβαση σε μη παραδοσιακούς σπουδαστές και μειονεκτούσες ομάδες, ακόμη και μέσω συμπράξεων με εξωτερικούς φορείς.

- Πρέπει να δοθούν στους εκπαιδευομένους περισσότερες και καλύτερες ευκαιρίες να αποκτήσουν πρακτική εμπειρία και να εμβαθύνουν στην επαγγελματική, κοινωνική και πολιτιστική ζωή. Για το σκοπό αυτό, πρέπει να δοθεί μεγαλύτερος ρόλος στη μάθηση με βάση την εργασία, καθώς και στα προγράμματα μαθητείας και εθελοντικής δράσης, όχι μόνο στο πλαίσιο της ΕΕΚ και της εκπαίδευσης ενηλίκων, αλλά και στα σχολεία και στην τριτοβάθμια εκπαίδευση.

- Στην ανάπτυξη και την εφαρμογή των στρατηγικών της διά βίου μάθησης πρέπει να λαμβάνουν μέρος οι ενδιαφερόμενοι και οι πάροχοι, και να υπάρχει συνεργασία με τομείς πολιτικής πέρα από την εκπαίδευση και την κατάρτιση.

6.4. Ο ρόλος της εκπαίδευσης και της κατάρτισης στη στρατηγική της ΕΕ μετά το 2010

Οι επενδύσεις στην εκπαίδευση και κατάρτιση είναι ζωτικής σημασίας, ως τρόπος εξόδου από την οικονομική κρίση, τόσο στο πλαίσιο μακροπρόθεσμων διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων όσο και για τον άμεσο κοινωνικό αντίκτυπό τους. Σήμερα, περισσότερο από ποτέ, η επιτυχία της Ευρώπης στον παγκόσμιο ανταγωνισμό εξαρτάται από τις δεξιότητες και τις ικανότητες καινοτομίας που διαθέτει, καθώς και από την επιτυχή μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, που να βασίζεται στη γνώση.

Ο ρόλος της εκπαίδευσης και της κατάρτισης ως υποστηρικτή του τριγώνου της γνώσης χρειάζεται να ενισχυθεί. Η καινοτομία και η ανάπτυξη δεν θα έχουν ισχύ χωρίς μια ευρεία θεμελίωση με βάση τις γνώσεις, τις δεξιότητες και τις ικανότητες, οι οποίες προάγουν τα ταλέντα και τη δημιουργικότητα από τη νεαρή ηλικία και επικαιροποιούνται καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής ενός ενηλίκου.

Η διά βίου μάθηση και η κινητικότητα που παρέχονται από την εκπαίδευση και την κατάρτιση υψηλής ποιότητας είναι πολύ σημαντικές προκειμένου να μπορέσουν όλα τα άτομα να αποκτήσουν τις δεξιότητες που σχετίζονται όχι μόνο με την αγορά εργασίας αλλά και με την κοινωνική ένταξη και την ιδιότητα του ενεργού πολίτη. Το στρατηγικό πλαίσιο 2020 για την εκπαίδευση και την κατάρτιση, μαζί με την πρωτοβουλία «Νέες δεξιότητες για νέες θέσεις εργασίας» θα συμβάλουν σημαντικά, ως επίκεντρο της μελλοντικής στρατηγικής για την ανάπτυξη και απασχόληση, στην υλοποίηση του σημαντικότατου αυτού στόχου.